

Sociální psychologie

Doc. PhDr. Eva Urbanovská, Ph.D.

Co je a čím se zabývá sociální psychologie

- ◆ Věda o sociální interakci a interpersonálních (sociálních) vlivech. *Studuje společenský život člověka, jeho vztahy k jiným, aktivity, zvláštnosti sdružování lidí, strukturu a dynamiku sociálních útvarů.*
- ◆ Zaměřuje se zejména na psychickou stránku této interakce.
- ◆ Zkoumá, jak se člověk v sociálních situacích utváří a jak v nich působí na své sociální prostředí. Studuje vlivy kulturního prostředí na člověka.
- ◆ Předmět studia se neustále vyvíjí.

Dimenze sociální psychologie

- Intrapersonální - změny a důsledky spol. života uvnitř osobnosti
- Interpersonální – mezilidské vztahy (kontakt, jevy ve skupině)
- Společenská – (neosobní) – produkty společenského života (tradice, normy, mechanismy společenské kontroly...)

Význam

- ◆ Přináší základní poznatky o mechanismech fungování mezilidských vztahů a sociálních útvarů, o sociálním učení a utváření osobnosti, základních složkách soc. kontaktu, soc. postojích
- ◆ Umožňuje tak porozumět tomu, jak myšlenky, city a chování jedinců jsou ovlivňované aktuální, představovanou nebo naznačovanou přítomností jiných. Porozumět podstatě sociálních jevů.
- ◆ Přispívá k efektivnímu působení učitele na rozvoj osobnosti žáků, sociálních vztahů, pozitivního klimatu, k efektivnímu řešení sociálních jevů.

Funkce

- ◆ Teoretická vysvětlení sociálních jevů
- ◆ Angažování se při jejich řešení

Vývoj sociální psychologie jako vědy

Počátky sociální psychologie

SP prošla bouřlivým vývojem

Vliv jiných vědních oborů (zejm. sociologie)

Počátek: 1908 - vydání dvou učebnic (McDougall; E. A. Ross)
– vliv na soc. chování soc. okolí x vrozené tendence

Před r. 1908 mnoho dalších autorů (mj. G.A.Lindner – úkolem
SP = výklad jevů vzájemného působení jedinců + výklad
vztahu jedince a společnosti)

Poznatky ze sledování vlivu přítomnosti jiných lidí na výkon
jedince (cyklisté pracovní prostředí)

SP vzniká jako hraniční disciplína – pojítka mezi strukturou
osobnosti a strukturou sociální reality

2 linie v SP – psychologizující a sociologizující: SP je podoblast
sociologie (J. Delamar, Handbook of social psychology,
2003) x SP je součást struktury psychol. disciplín

SP je dnes považována za základní psychologickou disciplínu

1. etapa (1908 -1945)

- ◆ E. Ross a W. McDougall – učebnice Social Psychology; studie W. I. Thomase, F. Znanieckeho (tematika sociálních postojů); 1921 The Journal of Abnormal and Social Psychology; 30. léta další studie (teorie agrese, sociální učení, sociální normy, vůdcovské styly);
- ◆ 1935 – The Handbook of Social Psychology
- ◆ Vývojové úlohy období:
 - Zvládnutí „abecedy“ – učebnice, příručky
 - Ohraničení vlastního pole (studium sociálních postojů)
 - Vývoj specifických nástrojů (postojové škály, sociometrie)

2. etapa (1945-1969)

- ◆ 1954 - druhá edice The Handbook of Social Psychology; Festinger – teorie kognitivní disonance; základy atribuční teorie;
- ◆ Časopis –Journal of Personality and Social Psychology
- ◆ Vývojové úlohy období:
 - Rozšíření záběru (nejen postoje; zájem o malé skupiny, struktura, dynamika, vůdcovství, percepce, komunikace)
 - Punc vědeckosti (experimentování, experiment)
 - Teorie zastřešující celou disciplínu – nepodařilo se
 - Praktická využitelnost sociálně psychologických poznatků – malá (SP se nestala nástrojem řízení společenského života ani předcházení sociálním konfliktům)

3. etapa (1970 – současnost)

- ◆ 1985, 1998 – třetí a čtvrtá edice The Handbook of Social Psychology
- ◆ Vývojové úlohy období:
 - Hledání nové metodologie (laboratorní x terénní exp.)
 - Přivést SP k řešení každodenních sociálních problémů člověka
 - Normativní způsob vysvětlování sociálního chování (ve vztahu k osvojeným sociálním normám)
 - Dramaturgický přístup a etnometodologie (vychází z předpokladu, že člověk se chová v závislosti na jím utvořeném obrazu světa – nutné toto zkoumat)
 - Etogenika - analyzovat slovní vyjádření lidí k popisu jevů; smysl chování je potřeba hledat v kontextu situace
 - Analýza diskurzu – metoda studující způsob, jak člověk popisuje, vysvětluje stav věcí a jak je prožívá